BA-B.Ed
Question Papers
Semester-2nd
May, 2023

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

6861/M

K–61/2053

EDUCATIONAL POLICY AND PLANNING IN CONTEMPORARY INDIA

Paper--VI

Semester–II

(Common for B.A., B.Ed & B.Sc., B.Ed.)

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. Explain the meaning of "Educational Policy". Discuss the various determinants for formulating the Educational Policy. 2,8

2. Explain the role of NCERT in Educational Policy formulation. 10

3. What is the New concept of Educational Planning ? Describe its various types. 4,6

4. What is the main objectives of Samagra Shiksha Abhiyan ? What is the budget of Samagra Shiksha Abhiyan ? 5,5

SECTION—B

5. Explain the major recommendations made on School Education by Kothari Commission (1964-66) 10

Scanned with CamScanner

6. Explain the salient features of NPE-2020 with special reference to School Education. 10

7. Present a critical appraisal of the Ambani-Birla Committee's recommendations on the Privatization of Higher Education in India. 10

8. Write a detailed appraisal of Skill Development Mission launched in 2014. 10

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 10×3=30

(i) Need of having Educational Policy.

(ii) What is the meaning of Ministry of Education (MOE) ?

(iii) Social Demand *Vs* Cost Benefit approach of Educational Planning.

(iv) Define the meaning of Educational Planning.

Scanned with CamScanner

(v) What is the main purpose of Mid-day meal ?

(vi) Describe the merits of NPE-1986.

(vii) Write some important suggestions of NKC regarding education.

(viii) Why "Knowledge Application" is necessary ?

(ix) What are the advantages of Privatization in Higher Education as suggested in Ambani-Birla Report ?

(x) Aims of NSDM-2014.

Scanned with CamScanner

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚਾਰੋ। ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2,8

2. ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ NCERT ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 10

3. ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰੋ। 4,6

4. ਸਮੱਗ੍ਰ ਸਿਖਸ਼ਾ ਅਭਿਯਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹਨ? ਸਮੱਗ੍ਰ ਸਿਖਸ਼ਾ ਅਭਿਯਾਨ ਦਾ ਬੱਜਟ ਕਿਤਨਾ ਹੈ? 5,5

Scanned with CamScanner

(iii) ਸਮਾਜਿਕ ਮੰਗ ਬਨਾਮ ਲਾਗਤ-ਲਾਭ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੋ।

(iv) ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬੰਦੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(v) ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹੈ?

(vi) NPE-1986 ਦੇ ਗੁਣ ਵਿਚਾਰੋ।

(vii) ਸਿਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ NKC ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਝਾਓ ਦਰਜ ਕਰੋ।

(viii) ਗਿਆਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ?

(ix) ਅੰਬਾਨੀ-ਬਿਰਲਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਨ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(x) NSDM-2014 ਦੇ ਆਸ਼ੇ (ਉਦੇਸ਼) ਦਰਜ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਕੋਠਾੜੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (1964-66) ਵਲੋਂ ਸਕੂਲੀ ਸਿਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀ ਹਨ? 10

6. ਸਕੂਲੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, NPE-2020 ਦੇ ਉਘੜਵੇਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 10

7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਬਾਨੀ-ਬਿਰਲਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ। 10

8. ਮੁਹਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਨ (2014) ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਮੀਖਿਆ ਦਰਜ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 10×3=30

   (i) ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚਾਰੋ।

   (ii) ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

PC–6862/M

K–61/2053

CURRICULUM DEVELOPMENT–VII

(Semester–II)

(Common for B.A. B.Ed. & B.Sc. B.Ed.)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Describe the meaning and need of curriculum.

II. Discuss various foundations of curriculum in detail.

III. Describe the factors that affect on curriculum change.

IV. Discuss various teacher's experiences as stakeholders in curriculum.

SECTION—B

V. Discuss subject centered curriculum in detail.

VI. How to integrate school curriculum with futuristic needs? Discuss.

Scanned with CamScanner

VII. Describe the purpose and importance of curriculum for children with special needs.

VIII. Discuss the curriculum needs of slow learners.

SECTION—C
(Compulsory Question)

IX. Write short answers of the following :

1. Utilization of syllabus.
2. Three differences between curriculum and syllabus.
3. Advantages of learner centered curriculum.
4. Parental expectations as stakeholders in curriculum.
5. Advantages of spiral curriculum.
6. Methods of organizing content.
7. Characteristics of children with special needs.
8. Skill development curriculum.
9. Characteristics of visually impaired learners.
10. Characteristics of gifted learners.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

II. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੋ।

III. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰੋ।

IV. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਹਿੱਤ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

V. ਵਿਸ਼ਾ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

VI. ਸਕੂਲ-ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਭਵਿਖੀ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਇਕ-ਸੁਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

VII. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ।

VIII. ਢਿਲੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਿਲੇਬਸ ਦੀ (ਲਾਭਕਾਰੀ) ਵਰਤੋਂ ਵਿਚਾਰੋ।
2. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ ਅੰਤਰ ਦਰਜ ਕਰੋ।
3. ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲਾਭ ਵਿਚਾਰੋ।
4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਹਿੱਤ ਰਖਣ ਦੇ ਪਖੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਦਰਜ ਕਰੋ।
5. ਸਪਿਰਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਲਾਭ ਵਿਚਾਰੋ।
6. ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
7. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦਰਜ ਕਰੋ।
8. ਮੁਹਾਰਤਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚਾਰੋ।
9. ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਪਖੋਂ ਅਯੋਗ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਦਰਜ ਕਰੋ।
10. ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

10221/MH

A/2053

PUNJABI COMPULSORY

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਸਾਹਿਤਕ ਨਿਬੰਧ ਅਤੇ ਲਲਿਤ ਨਿਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਜਾਂ

ਰੇਖਾ-ਚਿਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ-ਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 12

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇੱਕ** ਨਿਬੰਧ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ: 12

(ੳ) ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਲੂਣਾ

Scanned with CamScanner

(ਅ) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ

(ਏ) ਅਣਦਿਸਦੀਆ ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਖੋਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਵਣਨ।

ਭਾਗ-ਅ

3. ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਵਿਸ਼ਾਕੋਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਵਿਸ਼ਾਕੋਸ਼ ਦੇ ਮਕਸਦ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੋ।

ਜਾਂ

ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਕੀ ਹੈ? ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? 12

4. ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਾਲ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ 'ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੋ। 9

ਭਾਗ-ਏ

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 15×2=30

(i) ਨਿਬੰਧ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

(ii) ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਸੰਸਮਰਣ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੱਸੋ।

(iii) ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਧਾਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(iv) ਲਲਿਤ ਨਿਬੰਧ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(v) ਸੰਸਮਰਣ (ਯਾਦਾਂ) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(vi) 'ਆਇਆ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ' ਕਵਿਤਾ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖੀ?

(vii) ਅਮਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਕਿਸ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਉੱਪਰ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ?

(viii) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਜਜ਼ਬਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

(ix) ਲੇਖਕ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ 'ਚੁਸਤ ਫ਼ੀਟਵੇਂ ਜਿਸਮਾਂ' ਦਾ ਕੀ ਰਾਜ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

(x) ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਮੈਦੇਯਿਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਜਾਦੂਗਰ ਕਿਉਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ?

(xi) ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਕੋਸ਼ ਕਿਸ ਜਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?

(xii) ਕੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

(xiii) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਕੋਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ?

(xiv) ਸਮਭਾਸ਼ੀ ਕੋਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

(xv) ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਸ਼ਵ-ਕੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 8

10225/MH

A/2053

ENGLISH COMMUNICATION SKILLS

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt the **all** questions.

SECTION—A

1. Summarize the ideas contained in "Magic of Love" or "The Work of Artifice". 11

2. Write the central idea of "Where the Mind is Without Fear" or "I Sit and Look Out". 10

Scanned with CamScanner

SECTION—B

3. Explain with reference to the context any **two** of the following : 6,6

(i) Apparently with no surprise

To any happy flower,

The forest beheads it at its play–

In accidental power–

(ii) Are there subtle nocturnal intimations

To illuminate their undreaming hours ?

Are they haunted by specters of regret?

(iii) I'm not a violent man, Mr. Oxford don

I'm only armed with human breath

But human breath is a dangerous weapon.

4. Translate the following passage into English : 10

ਕੁਝ ਲੜਕੇ ਇਕ ਤਲਾਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਖੇਡਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮੈਡਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਂਡਕਾ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨੇ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਤਦ ਮੈਂਡਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖੋ ਮੁੰਡਿਉ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਕਠੋਰ ਖੇਡ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਪੱਥਰ ਮਾਰਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਖੇਡ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤ ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਹੈ," ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗਲ ਵਲ ਕੰਨ ਨ ਕੀਤਾ।

(In lieu of Translations for Foreign students who do not know Punjabi/Hindi) Paraphrase the following :

With all my heart do I admire

Athletes who sweat for fun or hire,

Who take the field in gaudy pomp,

And maim each other as they romp,

My limp and bashful spirit feeds

On other people's heroic deeds.

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

SECTION—C

5. (a) Write short answers to the following : 16

(i) What is the tone of the speaker in "Whose English is it anyway"?

(ii) Do you agree with the view that the poem "I sit and look out" describes the 'meanness and agony' without end ? Explain your answer.

(iii) Why will the poet's spirit be chastened in "The Soul's Prayer" ?

(iv) What kind of land the poet wishes to live into the "Where the Mind is without fear" ?

(v) What is the wonderful gift and blessing from heaven in "The Magic of Love" ?

(vi) Why does the poet use the expression 'Valley of Death' in the first stanza of "The Charge of the Light Brigade".

(vii) Do you think God is sympathetic to the flower in "Apparently with no surprise" ?

(viii) What are the different things love can do in "Magic of Love" ?

(ix) What are some of the qualities that the land of freedom should have ? Comment on the basis of your reading of "Where the Mind is Without Fear".

(x) Explain the meaning of the following lines from "The Soul's Prayer":

And thy unconquered soul shall know

All passionate rapture and despair

(xi) What is the mood of the poet in "I Sit and Look Out" ?

(xii) What is the parallel between trees and women in "The Work of Artifice" ?

Scanned with CamScanner

(b) Do as directed : 16

Complete the sentences by putting in the verbs. Use the present simple. You have to decide if the verb or positive or negative :

(i) My friend is finding life in Paris a bit difficult. He ..... (speak) French.

(ii) My sports kit is really muddy. This shirt ..... (need) a good wash.

Complete the sentences :

(iii) I think I'll ring my girlfriend. I haven't ..... the weekend.

(iv) Let's watch a video, shall we ? We haven't ..... quite a while.

Write a second sentence so that it has a similar meaning to the first. Use the word in brackets :

(v) My wait in the queue has lasted forty minutes so far. (I)

(vi) When we arrived, everyone was on the dance floor. (dancing)

Complete the conversation. Put in the correct form of each verb :

(vii) A : Could you tell me your address ?

B : Well, ... (I/live) in a friend's house at the moment.

Luckily ..... (I/find) a place of my own now, but I can't move until next week.

(viii) A : Why can't you wash your dirty plates sometimes ? ..... (you/leave) them in the sink most of the time.

B : OK, sorry. The late few weeks ..... (I/have) so little time ..... (I/rush) around all the time.

Scanned with CamScanner

Put in 'will' or 'be going to' :

ix) Vicky : Have you got a ticket for the play ?

Daniel ..... (see) it on Thursday.

(x) Harriet : The alarm's ringing. It's making an awful noise.

Write the sentences correctly :

(xi) I think I have something to eat.

(xii) What time is it getting to London ?

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

10222/MH

A/2053

PUNJABI SAHIT

(Elective)

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

ਨੋਟ: ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 10

(ਓ) ਮੱਧ ਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਖੇੜ ਬਿੰਦੂਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਅ) ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਏ) ਆਧੁਨਿਕ ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

[P. T. O.

Scanned with CamScanner

2. ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 10

(ੳ) 'ਬਿਗਾਨੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ' ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਅ) 'ਆਪ ਬੀਤੀ ਇਕਾਂਗੀ' ਦਾ ਕਲਾ ਪੱਖ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।

(ੲ) 'ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ' ਇਕਾਂਗੀ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੱਖ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਦੋ** ਬਾਰੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 10

ਦੋਹਿਰਾ, ਬੈਂਤ, ਸਿਰਖੰਡੀ, ਅੜਿਲ।

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਤਿੰਨ** ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ: 15

ਵਿਅੰਜਨਾ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਥਾਈ ਭਾਵ, ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਅਲੰਕਾਰ, ਅਤਿਕਥਨੀ ਅਲੰਕਾਰ।

ਭਾਗ-ਏ

5. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: 15×2=30

(i) ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸ ਨੇ ਤੇ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ?

(ii) ਚਾਰ ਸਟੇਜੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

(iii) ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਕਿਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?

(iv) ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

(v) ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

(vi) ਰੰਗ ਮੰਚ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।

(vii) ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ 'ਸੂਤਰਧਾਰ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(viii) ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?

(ix) ਮਾਂ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਵਸਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

(x) 'ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ' ਇਕਾਂਗੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਕਿਵੇਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

(xi) ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਨੁਸਾਰ 'ਧੁਨੀ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xii) ਸੰਚਾਰੀ ਭਾਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xiii) ਸ਼ਬਦ ਅਲੰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xiv) ਛੰਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(xv) ਬੈਂਤ ਛੰਦ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਉ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

10226/MH

A/2053

ENGLISH LITERATURE (ELECTIVE) : AN INTRODUCTION TO THE STUDY OF FICTION

Semester—II

Time allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt all questions.

SECTION-A

1. How did the diamond-studded jewel become a source of trouble for Ramayya's family?

OR

Give a character sketch of the Astrologer in 'An Astrologer's Day.' 13

2. Answer any two questions in about 200 words each : 2×5 = 10

(i) What is the theme of the story 'Miracle' ?

Scanned with CamScanner

(ii) Who was Pramodini in The Silver Lining ?

(iii) Why did the astrologer run from his village in 'An Astrologer's Day' ?

(iv) Why did Rosemary decide to bring the poor girl home in 'A Cup of Tea' ?

(v) Was Edward a friend in need in 'A Friend in Need' ?

SECTION–B

3. Give a character sketch of Santiago.

OR

What is the importance of Santiago's struggle with the sharks ? 12

4. Answer any **two** questions in about 200 words each : 2×5 = 10

(i) What significance do the lions on the beach have for the oldman ?

(ii) Why is the oldman regarded as unlucky ?

(iii) What does defeat mean in 'The Oldman and the Sea' ?

SECTION–C

5. Attempt all the questions in about 25-30 words each : 15×2 = 30

Define these terms :

(i) Novel

(ii) Character

(iii) Psychological Novel

(iv) Epistolary Novel

(v) Episode

(vi) Short story

(vii) Science fiction

(viii) Conflict

Scanned with CamScanner

(ix) Historical Novel

(x) What is the relation between Santiago and Manolin ?

(xi) What is the theme of the novel 'The Oldman and the Sea' ?

(xii) How was the oldman amused to see turtles ?

(xiii) Who were the Babus of Nayanjore ?

(xiv) Write a character sketch of Mrs. Bhandari in 'The Silver Lining.'

(xv) How did the Boss treat Shamnath's mother in The Boss came to Dinner ?

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 4

10227/MH

A/2053

HINDI SAHITYA

Option—(i)

Semester—II

Time allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

नोट : यह प्रश्न पत्र तीन खण्डों में विभाजित है। निर्देशानुसार उत्तर दीजिए।

खण्ड (क)

1. किसी **एक** प्रश्न का उत्तर विस्तारपूर्वक दीजिए : 9

(क) भक्तिकाल की प्रमुख प्रवृत्तियों का विवरण दीजिए।

(ख) कबीर काव्य की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए।

2. व्याकरण संबंधी निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए : 8

(क) किन्हीं चार शब्दों के दो-दो पर्यायवाची शब्द लिखिए।

अश्व, आँख, जल, ईश्वर, कमल, खग, गृह, घड़ा

Scanned with CamScanner

(ख) किन्हीं चार मुहावरों को अर्थ बताते हुए वाक्य में प्रयोग कीजिए।

आटा गीला होना, अपना उल्लू सीधा करना, घोड़े बेचकर सोना, खून खौलना, चार चाँद लगाना, नौ दो ग्यारह होना, कान पर जूं न रेंगना, खाक में मिलाना।

खण्ड (ख)

3. किसी **एक** प्रश्न का उत्तर दीजिए : 9

(क) 'परमात्मा का कुत्ता' कहानी का उद्देश्य लिखिए।

(ख) मुंशी प्रेमचंद का परिचय लिखिए।

4. किसी **एक** गद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए : 5

माँ जी, बिल्ली की हत्या और आदमी की हत्या बराबर है। हम तो रसोई न बनावेंगी, जब तक बहू के सिर हत्या गुहेगी।

अथवा

जी मन में तो मेरे भी यही आता है कि खेती-बाड़ी छोड़ दूं। मुन्नी तुझ से सच कहता हूँ, मगर मजूरी का ख्याल करता हूँ तो जी घबरा उठता है। किसान का बेटा होकर अब मंजूरी न करूंगा। चाहे कितनी भी दुर्गत हो जाए।

5. किसी एक प्रश्न का उत्तर विस्तार से दीजिए : 9

(क) हुसैन के चरित्र की विशेषताओं का वर्णन कीजिए।

(ख) 'कर्बला' नाटक के मूल उद्देश्य पर प्रकाश डालिए।

6. किसी एक गद्यांश की सप्रसंग व्याख्या कीजिए : 5

अब मुझे अपने मरने का गम नहीं रहा। मेरे नाना की उम्मत हक और इन्साफ की हिमायत करेगी। शायद इसीलिए रसूल ने अपनी औलाद हक पर कुरबान करने का फैसला किया है।

अथवा

मैं जानती हूँ, तुम हमेशा के लिए खैरबाद कहने आए हो। जाओ प्यारे, और एक सपूत बेटे की तरह अपने वालिद का नाम रोशन करो। काश औरतों पर जिहाद हराम न होता, तो मैं भी तुम्हारे ही साथ अपने को हक की हिमायत में निसार कर देती।

खण्ड (ग)

7. सभी प्रश्न अनिवार्य हैं : 15×2=30

(क) भक्तिकाल की सामाजिक परिस्थिति पर नोट लिखिए।

(ख) तुलसीदास की दो रचनाओं के नाम लिखिए।

Scanned with CamScanner

(ग) जायसी का पूरा नाम बताएं।

(घ) सूरदास काव्य की कोई दो विशेषताएं लिखिए।

(ङ) 'दुर्बल' एवं 'चिरायु' शब्दों के विपरीतार्थक शब्द लिखिए।

(च) 'पूस की रात' कहानी का प्रतिपाद्य लिखिए।

(छ) कर्नल रल्ली के चरित्र की कोई दो विशेषताएं लिखिए।

(ज) 'जिंदगी और गुलाब' कहानी का मूल कथ्य स्पष्ट कीजिए।

(झ) 'सजा' कहानी के उद्देश्य पर संक्षिप्त में प्रकाश डालिए।

(ञ) 'देवरथ' कहानी के लेखक कौन हैं ?

(ट) 'कर्बला' नाटक के दो स्त्री पात्रों के नाम लिखिए।

(ठ) 'कर्बला' नाटक में कुल कितने अंक हैं ?

(ड) 'कर्बला' नाटक की भाषा शैली पर नोट लिखिए।

(ढ) यज़ीद के चरित्र की कोई दो विशेषताएं लिखिए।

(ण) 'कर्बला' किस प्रकार का नाटक है ?

Scanned with CamScanner

PC–10232/MH

A–2053

HISTORY OF INDIA 1000 A.D. TO 1707 A.D.

(Semester–II)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 12 marks each and the entire Section C carrying 27 marks.

SECTION—A

I. Describe the causes of success of Turks against Rajputs. (12)

II. What do you know about the Balban's theory of Kingship? (12)

III. Discuss the administration of Ala-ud-din Khalji. (12)

IV. Critically examine the various administrative experiments of Muhammad Tughlaq. (12)

SECTION—B

V. Give an account of the administration of Sher Shah Suri. (12)

Scanned with CamScanner

VI. Discuss the Rajput policy of Akbar. (12)

VII. Briefly describe the religious policy of the Mughals. (12)

VIII. Give an account of the administration of Shivaji. (12)

SECTION—C

(Compulsory Question)

IX. (a) Write short notes on the following :

1. Jaipal.
2. The Forty.
3. Diwan-i-Khairat.
4. Taluva Dynasty.
5. Battle of Chanderi.
6. Shiqdar.
7. Royal Khutba.
8. Pandit Rao. (8×2=16)

(b) Map Question :

Show the political condition of India during Babur's invasions on the map of India with explanatory note.

OR

Show the Mughal empire under Aurangzeb on the map of India with explanatory note. (7+4=11)

(For Blind Students in lieu of Map)

Write short notes on any **two** :

1. Hindushahi Kingdom.
2. Token Currency.
3. Patta and Kabuliyat.
4. Mansabdari System. (5½×2=11)

Scanned with CamScanner

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ 27 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (12)

II. ਬਲਬਨ ਦੇ ਰਾਜ ਪਦ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? (12)

III. ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਲਜੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12)

IV. ਮੁਹੰਮਦ ਤੁਗਲਕ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। (12)

ਭਾਗ—B

V. ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। (12)

VI. ਅਕਬਰ ਦੀ ਰਾਜਪੂਤ ਨੀਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (12)

VII. ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (12)

VIII. ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। (12)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. (a) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਜੈਪਾਲ।
2. ਚਾਲੀਸਾ।
3. ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਖੈਰਾਤ।
4. ਤਲੁਵ ਵੰਸ਼।
5. ਚੰਦੇਰੀ ਦੀ ਲੜਾਈ।
6. ਸ਼ਿਕਦਾਰ।
7. ਸ਼ਾਹੀ ਖੁਤਬਾ।
8. ਪੰਡਿਤ ਰਾਉ। (8×2=16)

(b) ਨਕਸ਼ਾ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉਪਰ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨੋਟ ਦਿਓ।

ਜਾਂ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉਪਰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਧੀਨ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਨੋਟ ਦਿਓ। (7+4=11)

Scanned with CamScanner

(ਅੰਨੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨਕਸ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

ਕਿਸੇ **ਦੋ** 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਹਿੰਦੂਸ਼ਾਹੀ ਸਾਮਰਾਜ।
2. ਸੰਕੇਤਕ ਮੁਦਰਾ।
3. ਪੱਟਾ ਅਤੇ ਕਬੂਲੀਅਤ।
4. ਮਨਸਬਦਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ। (5½×2=11)

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 3

10236/MH

A/2053

CALCULUS-II

Paper—IV

Option—(i)

Semester—II

Time allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Section A and Section B carrying 6 marks each. Entire Section C consisting of 8 short answer type questions of 2 marks each and which are compulsory.

SECTION–A

1. Change the order of integration and hence evaluate : 6

$$\int_0^{2a}\int \frac{\sqrt{2ax}}{\sqrt{2ax-x^2}} 1 \, dydx.$$

Scanned with CamScanner

2. Evaluate $\int\int x^3y^2dxdy$ over the circle $x^2 + y^2 \leq a^2$. 6

3. Evaluate $\iiint (xyz)\, dxdydz$ over the domain bounded by the planes $x = 0, y = 0, z = 0, x + y + z = 1$. 6

4. Find the area enclosed by the parabolas $y^2 = -x$ and $y^2 = x + 2y$. 6

SECTION–B

5. Find the equation of the plane through the points (2, 2, 1), (9, 3, 6) and perpendicular to the plane $2x + 6y + 6z = 9$. 6

6. Find the equation of normal plane to the surface $f(x, y, z) = c$ at a given point. 6

7. Evaluate $\int \phi d\vec{r}$ over C for $\phi = x^3y + 2y$ from (1, 1, 0) to (2, 4, 0) along the line joining (1, 1, 0) and (2, 4, 0). 6

8. State and prove Gauss Divergence theorem. 6

SECTION–C

9. Attempt all questions : $8 \times 2 = 16$

(i) Evaluate: $\int_0^2 \int_0^2 (x^2 + y^2)\, dxdy$.

(ii) Define double integral.

(iii) Find the area of circle using double integral.

(iv) Define moment of inertia in R^3.

(v) Find the intercepts cut off by the plane $2x + 3y - 5z = 5$.

(vi) Show that derivative of a constant is a zero vector.

(vii) If u and v are two scalar point functions, then $\nabla(u + v) = \nabla u + \nabla v$.

(viii) State Stoke's theorem.

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

10233/MH

A/2053

MICRO ECONOMICS & INDIAN ECONOMY

Paper–II

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 75

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 3 marks each.

Scanned with CamScanner

SECTION—A

1. What is meant by Perfect Competition ? Explain short run and long run Equilibrium of the Industry under Perfect Competition. 3,9

2. Describe Firm's equilibrium under Monopoly in the Short run and Long run. 12

3. Critically examine the Loanable Funds theory of Interest. 12

4. Explain Modern theory of Rent. How it is different from Ricardian theory of Rent ? 8,4

SECTION—B

5. Analyze the causes of the Adverse Balance of Payments of India. How can it be corrected ? 6,6

6. What are the causes of Population explosion in India ? Suggest measures to solve this problem. 6,6

7. Explain the main objectives and elements of Strategy of Economic Planning in India. 12

8. Describe the causes of Inflation. Explain steps taken by the Government to Control Inflation. 6,6

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 9×3=27

   (i) Degree of Monopoly power.

   (ii) Gross Interest.

   (iii) Risk theory of Profit.

Scanned with CamScanner

(iv) Derived Demand.

(v) Balance of Payment.

(vi) Indirect taxes.

(vii) Poverty line.

(viii) Frictional unemployment.

(ix) Economic Planning.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਹਿਤ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਲਘੂ-ਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਦੀਰਘ-ਕਾਲੀਨ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 3,9

2. ਲਘੂ-ਕਾਲ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਫਰਮ ਦੇ ਸਤੁੰਲਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 12

3. ਵਿਆਜ ਦੇ ਕਰਜਾਯੋਗ ਫੰਡ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। 12

4. ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡੀਅਨ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਨ ਹੈ? 8,4

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਤੁੰਲਨ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? 6,6

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਵਿਸਫੋਟ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ? ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ। 6,6

7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12

8. ਮੁਦਰਾ ਫੈਲਾਅ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਮੁਦਰਾ ਫੈਲਾਅ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 6,6

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 9×3=27

(i) ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ।

(ii) ਕੁੱਲ ਵਿਆਜ।

(iii) ਲਾਭ ਦਾ ਜ਼ੋਖਮ ਸਿਧਾਂਤ।

(iv) ਵਿਉਂਤਪੰਨ ਮੰਗ।

(v) ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਸਤੁੰਲਨ।

(vi) ਅਪ੍ਰਤਖ ਟੈਕਸ।

(vii) ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ।

(viii) ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ।

(ix) ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 7

10234/MH

A/2053

POLITICAL SCIENCE

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Sections A and B carrying 10½ marks each and the entire Section C consisting of 14 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. What do you mean by Political System ? Discuss its characteristics. 10½

Scanned with CamScanner

2. Discuss functions of Political System according to Almond. 10½

3. What are Rights ? Discuss its types. 10½

4. What is Social Change ? Discuss its types. 10½

SECTION—B

5. Define the Liberty. Explain various kinds of the Liberty. 10½

6. What do you mean by Equality ? Explain the relationship between Liberty and Equality. 10½

7. Define Justice. Discuss various dimensions of Justice. 10½

8. Critically evaluate the Marxian theory of Democracy. 10½

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 14×2=28

(i) What is the meaning of Duties ?

(ii) Define Rights.

(iii) According to David Easton what is the main function of Political System ?

(iv) What do you mean by Feed back Loop mechanism ?

(v) Short note on difference between State and Political System.

(vi) What do you mean by Fundamental Rights ?

(vii) Rights and Duties are co-related. Explain.

(viii) Name the different Safeguards of the Liberty.

Scanned with CamScanner

(ix) Write down the meaning of Negative Liberty.

(x) What is the meaning of Legal Equality ?

(xi) Write main features of Justice.

(xii) What do you mean by Direct democracy ?

(xiii) Write down merits of Democracy.

(xiv) Important features of Liberal theory of Democracy.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 14 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

2. ਆਲਮੰਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

3. ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹਨ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

4. ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10½

Scanned with CamScanner

ਭਾਗ—B

5. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½

6. ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½

7. ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10½

8. ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 10½

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 14×2=28

(i) ਕਰਤੱਵ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(ii) ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

(iii) ਡੇਵਿਡ ਈਸਟਨ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ?

(iv) ਫੀਡ ਬੈਕ ਲੂਪ ਵਿਵਸਥਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(v) ਰਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ।

(vi) ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(vii) ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਕਰਤੱਵ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(viii) ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(ix) ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(x) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(xi) ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

(xii) ਪ੍ਰਤੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(xiii) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(xiv) ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 7

10240/MH

A/2053

PHYSICAL EDUCATION

(Theory)

Paper–A

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 80

Note : All questions from Section A is compulsory carrying 2 marks each. Attempt **one** question each from Section B to Section E carrying 15 marks each.

SECTION—A

1. Compulsory Question. Write short notes on the following : 10×2=20

   (i) Define the term AIDS.

Scanned with CamScanner

(ii) Write any two benefits of Exercise.

(iii) Define Isokinetic exercise.

(iv) What is Over Load ?

(v) Define Motor Ability.

(vi) What is Joint ?

(vii) What is Doping ?

(viii) What do you understand by N.S.N.I.S. ?

(ix) Name any two Sports Awards.

(x) Give any two rules of Basketball.

SECTION—B

2. What do you mean by Exercise and benefits of Exercise by Childrens ? 15

3. Write about Communicable diseases and their mode of Transmission and Prevention. 15

SECTION—C

4. Write about Isometric, Reflex action and Motor ability. 15

5. What do you mean by Joints ? Explain various types of Joints of Human Body. 15

SECTION—D

6. Write short notes on the following : 15

(a) S.A.I.

(b) I.O.A.

(c) W.A.

7. What do you mean by Drugs ? Discuss the causes and symptoms of Drugs. 15

Scanned with CamScanner

SECTION—E

8. Explain in detail the History and Rules–Regulation of Hockey. 15

9. Explain in detail : 15

   (a) Dronacharya award.

   (b) Rajiv Gandhi Khel Ratna Award.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ: ਭਾਗ A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ B ਤੋਂ ਭਾਗ E ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਲਾਜਮੀ ਸਵਾਲ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 10×2=20

   (i) ਸ਼ਬਦ ਏਡਜ਼ (AIDS) ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

   (ii) ਕਸਰਤ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।

   (iii) ਆਈਸੋਕਿਨੈਟਿਕ ਕਸਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

   (iv) ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਕੀ ਹੈ?

   (v) ਸੰਚਾਲਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

   (vi) ਜੋੜ ਕੀ ਹੈ?

   (vii) ਡੋਪਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?

   (viii) N.S.N.I.S. ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

Scanned with CamScanner

(ix) ਕਿਸੇ ਦੋ ਖੇਡ ਐਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(x) ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਨਿਯਮ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—B

2. ਕਸਰਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਸਰਤ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ? 15

3. ਸੰਚਾਰਯੋਗ ਰੋਗਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 15

ਭਾਗ—C

4. ਆਈਸੋਮੈਟਰਿਕ, ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਤ ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 15

5. ਜੋੜਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—D

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 15

(a) S.A.I.

(b) I.O.A.

(c) W.A.

7. ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—E

8. ਹਾਕੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਨਿਯਮ-ਵਿਵੱਸਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

9. ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ: 15

(a) ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਯਾ ਐਵਾਰਡ।

(b) ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਖੇਲ ਰਤਨ ਐਵਾਰਡ।

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

10237/MH

A/2053

PARTIAL DIFFERENTIAL EQUATION-V

Option—(ii)

Semester—II

Time allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Section A and Section B carrying 6 marks each. Entire Section C consisting of 8 short answer type questions of 2 marks each and which are compulsory.

SECTION–A

1. (a) Find the general solution of differential equation $xzp + yzq = xy$.

   (b) Find the Family orthogonal to :

   $f(z(x+y)^2), x^2 - y^2 = 0.$

Scanned with CamScanner

2. Reduce differential equation $x^2r + 2xys + y^2t = 0$ to canonical form and hence solve it.

3. Solve by Charpit's Method $q + px = p^2$.

4. Solve the Partial differential equation :

$9z = p^2 + q^2$.

SECTION–B

5. Find the general solution of partial differential equation $r - 2s + t = e^{x+2y} + x^3$.

6. Find the general solution of partial differential equation $r - t - 3p + 3q = xy + e^{x+2y}$.

7. A tightly stretched string of length l has its ends fastened at is initially at rest in its equilibrium position if it is vibrating by giving to each of its points, velocity. Find the displacement of a point of the string at any distance x from one end at any time t.

8. (a) Find the deflection of vibrating string of unit length having fixed ends with initial velocity zero and initial deflection $f(x) = x - x^2$.

(b) Find the general solution of differential equation $(D_x^3 - D_x^2D_y - 6D_xD_y^2)z = 0$.

SECTION–C

9. Attempt all questions :

(i) Solve by method of separation of variables $2u_{xx} - u_y = 0$.

(ii) Find the differential equation of all spheres of fixed radius having centres on xy-plane.

(iii) Form partial differential equation by eliminating arbitrary functions from :

$$f\left(\frac{x}{z}, \frac{y}{z}\right) = 0.$$

Scanned with CamScanner

(iv) Classify the partial differential equation :

$x^2 r - y^2 t = 0.$

(v) Show that equations $p = 12x - 8y + 1$ $q = 8x + 12y + 1$ are not compatible.

(vi) Find the general solution of partial differential equation :

$(D_x^3 - 3D_x^2 D_y + 4D_y^3)z = e^{x+2y}$.

(vii) Solve the PDE $(D_x^2 - D_x D_y + D_y - 1)z = 0.$

(viii) Find the Complete solution and singular solution of $z = px + qy + \log(pq)$.

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total Pages : 4

10238/MH

A/2053

ANALYTIC GEOMETRY–VI

Option—(iii)

Semester—II

Time allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 40

Note : The candidates are required to attempt **two** questions each from Section A and Section B carrying 6 marks each. Entire Section C consisting of 8 short answer type questions of 2 marks each and which are compulsory.

SECTION–A

1. Prove that the equation $x^2 + 2xy + y^2 - 2x - 1 = 0$ represents a parabola and find its focus, latus rectum and directrix. 6

Scanned with CamScanner

2. Find the equation of chord joining two points on the conic. 6

3. The tangents at points P and Q on the conic intersect in T and the chord PQ meets the directrix at R. Prove that angle formed by TFR is a right angle. F being the focus. 6

4. Find the equation to a straight line referred to axes inclined at an angle ω. 6

SECTION–B

5. Find the equation of the sphere which passes through the points (1, 2, 3), (–1, 1, 4), (0, 3, 3) and (1, 3, 2). 6

6. State and prove Diametral plane property. 6

7. Find the equation of the right circular cone whose vertex is P(2, –3, 5), axis PQ which makes equal angle with the axes and semi vertical angle 30°. 6

8. Obtain the equation of the right circular cylinder described on the circle through the points (1, 0, 0), (0, 1, 0), (0, 0, 1) as guiding curve. 6

SECTION-C

9. Attempt all questions : 8×2 = 16

(i) What is represented by the equation :

$$x^2 - 5xy + 4y^2 + x + 2y = 0.$$

(ii) Find the eccentricity and directrix of :

$$\frac{6}{r} = 1 - \cos\theta.$$

(iii) Find the distance between the points (–3, –2) and (–6, 7), the axes being inclined at 60°.

(iv) Define Director Circle of the conic.

(v) Find the equation of the sphere whose centre is (2, –3, 4) and radius 5.

Scanned with CamScanner

(vi) Find the equation of the tangent at $(-1, 4, -2)$ to the sphere $x^2 + y^2 + z^2 = 16$.

(vii) Define enveloping cone.

(viii) Define right circular cylinder.

Scanned with CamScanner

PC–10235/MH

A–2053

PHYSICAL GEOGRAPHY–II : CLIMATOLOGY & OCEANOGRAPHY–I

(Semester–II)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 7½ marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. Discuss the climatic controls with suitable examples.

II. What is Insolation? Discuss about various factors affecting the distribution of Insolation.

III. What is Cyclone? Give a detailed account on Tropical Cyclone.

IV. Discuss the main pressure belts of the earth in detail.

SECTION—B

V. Describe the different parts of ocean floors and explain the characteristics of any *one* part.

Scanned with CamScanner

VI. Explain the factors affecting the salinity in the ocean water.

VII. "Oceans are the store house of future resources." Explain.

VIII. What is tide? Write about its types and effects.

SECTION—C

(Compulsory Question)

IX. Write short notes on the following :

1. Gulf Stream.
2. Barrier Reefs.
3. Mariana Trench.
4. Stratosphere.
5. Chinook Wind.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7½ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

I. ਜਲਵਾਯੂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

II. ਸੂਰਜਤਾਪ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

III. ਚੱਕਰਵਾਤ ਕਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ? ਊਸ਼ਣ ਚੱਕਰਵਾਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

IV. ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁੱਖ ਦਬਾਅ ਪੇਟੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—B

V. ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਦੇ ਤੱਲ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਭਾਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦੱਸੋ।

VI. ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਖਾਰੇਪਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

VII. "ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੋਮਿਆ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹਨ।" ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

Scanned with CamScanner

VIII. ਜਵਾਰਭਾਟਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਖਾੜੀ ਦੀ ਜਲਧਾਰਾ।
2. ਰੋਧੀ ਪ੍ਰਵਾਲ ਭਿੱਤੀਆਂ।
3. ਮੇਰੀਆਨਾ ਡੂੰਮ।
4. ਸਮਤਾਪ-ਮੰਡਲ।
5. ਚਿਨੂਕ ਪੌਣ।

Scanned with CamScanner

Total Pages : 6

PC–10242/MH

A–2053

MS-OFFICE AUTOMATION TOOLS–BAP–103

(Semester–II)

Time : 3 Hours] [Maximum Marks : 45

Note : Attempt **two** questions each from Sections A & B carrying 9 marks each and the entire Section C consisting of 6 short answer type questions carrying 1½ marks each. Use of non-programmable scientific calculator is allowed.

SECTION—A

I. Briefly discuss the following features of MS-WORD:

(a) Toolbars. (3)

(b) Page layout. (3)

(c) Autocorrect. (3)

II. What is Mail merge? What is its utility? How mail merge is used in MS-Word? (9)

III. What is a Table? How the following operations can be performed in Tables:

(a) Editing text in tables.

Scanned with CamScanner

(b) Adding a row.

(c) Changing cell width. (9)

IV. What is a PowerPoint presentation? How a presentation is prepared? Also explain the procedure to insert graphics in a presentation. (9)

SECTION—B

V. (a) Define and distinguish between work sheet and work book in Excel. (4½)

(b) What do you mean by Cell, Cell Pointer and Cell Address? (4½)

VI. Discuss various mathematical functions used in MS-Excel. (9)

VII. Define macro. What are the features which are used in MS-ACCESS for creating the macros? How we can run the macros? (9)

VIII. What are the different types of reports available in MS-ACCESS? Explain. What are the advantages and disadvantages of creating a report without using a report wizard? (9)

SECTION—C

(Compulsory Question)

IX. Write brief answers of the following :

1. What is 'find and replace' option? How is it used in Word?

2. What is meant by text alignment?
3. Write down the procedure to add audio to your presentation.
4. What is the use of multiple workbook?
5. What are the various formats that can be applied on numeric data in Excel?
6. What are queries? What are the operators for queries? (6×1½=9)

Scanned with CamScanner

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 9 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 6 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1½-1½ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਗੈਰ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮੇਬਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਭਾਗ—A

I. MS-WORD ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ :

(a) ਟੂਲਬਾਰ। (3)

(b) ਪੰਨਾ ਰੂਪਰੇਖਾ। (3)

(c) ਸਵੈ-ਠੀਕ ਕਰਨਾ। (3)

II. ਮੇਲ ਮਰਜ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਹੈ? MS-Word ਵਿਚ ਮੇਲ ਮਰਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? (9)

III. ਟੇਬਲ ਕੀ ਹੈ? ਟੇਬਲਾਂ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ :

(a) ਟੇਬਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਨ ਟੈਕਸਟ।

(b) ਇਕ ਕਤਾਰ ਜੋੜਣਾ।

(c) ਸੈਲ ਚੁੜਾਈ ਬਦਲਣਾ। (9)

IV. PowerPoint ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਕ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਵਿਚ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਜੋੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (9)

ਭਾਗ—B

V. (a) Excel ਵਿਚ ਵਰਕ ਸੀਟ ਅਤੇ ਵਰਕ ਬੁਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (4½)

(b) ਸੈਲ, ਸੈਲ ਪੁਆਇੰਟਰ ਅਤੇ ਸੈਲ ਐਡਰੈਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? (4½)

VI. MS-Excel ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਣਿਤੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (9)

VII. ਮੈਕਰੋ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਮੈਕਰੋ ਬਣਾਉਣ ਲਈ MS-ACCESS ਵਿਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਮੈਕਰੋ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? (9)

VIII. MS-ACCESS ਵਿਚ ਉਪਲੱਭਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀਜ਼ਾਰਡ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਹਨ? (9)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. 'Find and replace' ਆਪਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ? Word ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

Scanned with CamScanner

2. ਟੈਕਸਟ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

3. ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਵਿਚ ਆਡੀਓ ਜੋੜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਿਖੋ।

4. ਬਹੁ-ਭਾਗੀ ਵਰਕ ਬੁਕ ਦੀ ਕੀ ਵਰਤੋਂ ਹੈ?

5. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਾਰਮੈਟ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ Excel ਵਿਚ ਸੰਖਿਆਤਮਿਕ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

6. ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (queries) ਕੀ ਹਨ? ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਅਪਰੇਟਰ ਹਨ?

(6×1½=9)

Scanned with CamScanner

Roll No. ..... Total Pages : 8

10245/MH

A/2053

DRUG ABUSE : PROBLEM MANAGEMENT AND PREVENTION

Semester–II

Time Allowed : 3 Hours] [Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt **three** questions each from Sections A and B carrying 7 marks each and the entire Section C consisting of 14 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION—A

1. Discuss the consequences of Drug abuse for Society and Nation. 7

Scanned with CamScanner

2. Write notes on the following :

(a) Cannabis and its derivatives. 3½

(b) Benzodiazepine dependence. 3½

3. Briefly describe the school based prevention programmes which address the problem of Drug abuse. 7

4. Differentiate the following :

(a) Drug abuse and Drug addiction. 3½

(b) Physical and Psychological dependence. 3½

SECTION—B

5. Describe the following :

(a) Physical indicators of Drug abuse. 3½

(b) Psychological reasons of Drug abuse. 3½

6. Discuss the role of Family in Management of Drug abuse. 7

7. Discuss the following :

(a) Heroin assisted treatment. 3½

(b) Long term effects of Narcotics. 3½

8. Discuss the following :

(a) Management of Drug abuse. 3½

(b) CNS depressants. 3½

SECTION—C

9. Discuss in brief the following : 14×2=28

(i) Barbituares.

(ii) Drug dependence.

(iii) Hallucinogen.

(iv) Deaddiction centres.

(v) Heroin withdrawal symptoms.

(vi) Drug Abuse.

Scanned with CamScanner

(vii) List two Steroids with Drug abuse potential.

(viii) Opioid use disorder.

(ix) Drug tolerance.

(x) Naltrexone.

(xi) Nicotine replacement therapy.

(xii) Disulfiram.

(xiii) Fetal alcohol syndrome.

(xiv) Volatile substance abuse.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ **ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 14 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਲਈ ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ:

   (a) ਚਰਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਉਤਪੰਨ ਤੱਤ। 3½

   (b) ਬੈਂਨਜੋਡਿਆਜੇਪਾਈਨ ਨਿਰਭਰਤਾ। 3½

3. ਸਕੂਲ ਅਧਾਰਿਤ ਰੋਕਥਾਮ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜਿਹੜੇ ਨਸ਼ਾ-ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ? 7

Scanned with CamScanner

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ:

(a) ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਅਮਲ। 3½

(b) ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਰਭਰਤਾ। 3½

ਭਾਗ—B

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ:

(a) ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਸੂਚਕ। 3½

(b) ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨ। 3½

6. ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 7

7. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ:

(a) ਹੈਰੋਇਨ ਸਹਾਇਕ ਇਲਾਜ। 3½

(b) ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਦੇ ਦੀਰਘ-ਕਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ। 3½

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ:

(a) ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ 3½

(b) CNS ਡਿਪਰੈਸੈਂਟ। 3½

ਭਾਗ—C

9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ : 14×2=28

(i) ਬਾਰਬੀਚਰੇਟ।

(ii) ਨਸ਼ਾ ਨਿਰਭਰਤਾ।

(iii) ਹੇਲੂਸੀਨੋਜਨ।

(iv) ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਕੇਂਦਰ।

(v) ਹੈਰੋਇਨ ਨਸ਼ਾ ਛਡਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਲੱਛਣ।

(vi) ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ।

(vii) ਨਸ਼ਾ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਟੇਰਾਇਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ।

(viii) Opioid ਵਰਤੋਂ ਵਿਗਾੜ।

(ix) ਨਸ਼ਾ ਸ਼ਹਿਣਸ਼ਲਿਤਾ।

Scanned with CamScanner

(x) ਨਾਲਟਰੇਕਸਕੋਨ (Naltrexone)

(xi) ਨਿਕੋਟੀਨ ਬਦਲ ਚਿਕਿਤਸਾ।

(xii) ਡਿਸੁਲਫਰਮ (Disulfiram).

(xiii) ਘਾਤਕ ਅਲਕੋਹਲ ਰੋਗ ਲੱਛਣ ਸਮੂਹ।

(xiv) ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ (Volatile) ਪਦਾਰਥ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ।

Scanned with CamScanner